

INVESTITSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING ASOSIY MANBALARI

Tojiboyev Qudratullo

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi 5mm-21 guruh talabasi

Choriyev Suhrob

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi 5mm-21 guruh talabasi

Ro'zmetov Valijon

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi 5mm-21 guruh talabasi

Jontemirov Anvar

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi 5mm-21 guruh talabasi

Annotatsiya

Investitsion loyihani moliyalashtirish turli manbalardan kelib chiqishi mumkin. Asosiy manbalarga o'z mablag'lari, qarzlar va davlat grantlari kiradi. Ushbu muqobil manbalardan moliyalashtirish loyihaning umumiy qiymatiga, pul oqimiga, yakuniy javobgarlikka va loyiha daromadlari va aktivlariga bo'lgan da'volarga muhim ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada hozirgi rivojlanayotgan davrda investitsion loyihani moliyalashtirish katta ahamiyat kasb etmoqda. Shunday ekan bu moliyalashtirish manbalaridan oqilona foydalanishimiz kerak.

Kalit so'zlar: Subordinativ kreditlar, Ko'prik moliyasi, Tijorat krediti, DXSh loyihalari, IDevice belgisi.

Xususiy kapital deganda DXSh loyihasining homiy(lar)i va boshqalar tomonidan investitsiya qilingan kapital tushuniladi. Qarz deganda banklardan va boshqa moliya institutlaridan olingan qarz kapitali tushuniladi. U belgilangan muddatga ega va asosiy qarz uchun belgilangan foiz stavkasi to'lanadi. Xususiy kapital loyiha homiy(lar)i, hukumat, uchinchi tomon xususiy investorlari va ichki ishlab chiqarilgan pul mablag'lari tomonidan ta'minlanadi. Kapital provayderlari qarzni moliyalashtirish foiz stavkasidan yuqori bo'lgan maqsadli daromad stavkasini talab qiladi. Bu aksiyadorlar tomonidan qabul qilingan yuqori risklarni qoplash uchun, chunki ular loyihaning daromadlari va aktivlariga nisbatan kichik da'voga ega. Tijorat kreditlari tijorat banklari va boshqa moliya institutlari tomonidan ssuda qilingan mablag'lar bo'lib,

odatda qarz mablag'larini moliyalashtirishning asosiy manbai hisoblanadi. Ko'prik moliyalashtirish - bu qisqa muddatli moliyalashtirish (masalan, qurilish davri yoki boshlang'ich davr uchun) bo'lib, odatda uzoq muddatli moliyalashtirish kelishuvi amalga oshirilgunga qadar qo'llaniladi. Obligatsiyalar kapital bozorlari orqali yoki xususiy joylashtirish orqali sotib olingan uzoq muddatli foizli qarz vositalaridir (bu xaridorga, odatda institutsional investorga to'g'ridan-to'g'ri sotishni anglatadi). Subordinator kreditlar tijorat kreditlariga o'xshaydi, lekin ular loyihaning daromadlari va aktivlari bo'yicha da'volarida ikkinchi darajali yoki tijorat kreditlariga bo'ysunadi. Loyihani moliyalashtirishning boshqa manbalari qatoriga turli manbalardan olinadigan grantlar, yetkazib beruvchi kreditlari va boshqalar kiradi. Davlat grantlari DXSh loyihalarini tijorat nuqtai nazaridan samarali qilish, xususiy investorlarning moliyaviy risklarini kamaytirish va ijtimoiy jihatdan kerakli maqsadlarga erishish, masalan, iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish uchun berilishi mumkin. Ko'pgina hukumatlar DXSh loyihalariga grantlar berishning rasmiy mexanizmlarini o'rnatdilar. Grantlar mavjud bo'lganda, hukumat siyosatiga qarab, ular umumiy loyiha investitsiyasining 10 dan 40 foizigacha qoplanishi mumkin. Hayotiylik bo'yicha bo'shliqni moliyalashtirish turli shakllarda bo'lishi mumkin, shu jumladan kapital grantlari, subordinatsiya qilingan kreditlar, foydalanish va texnik xizmat ko'rsatishni qo'llab-quvvatlash grantlari va foizli subsidiyalar. Sarmoya va daromadni qo'llab-quvvatlash aralashmasi ham ko'rib chiqilishi mumkin. Hukumatdan har yili byudjetdan ajratiladigan mablag'larni oladigan maxsus jamg'armani Moliya vazirligining maxsus bo'limi boshqaradi. Amalga oshiruvchi idoralar belgilangan mezonlarga muvofiq fondan moliyaviy yordam so'rashlari mumkin. Agar loyihalar davlat darajasida amalga oshirilsa, davlat hukumatidan tegishli grantlar kutilmoqda.

Loyihani moliyalashtirish manbalari

Infratuzilmani qurish xarajatlarini to'laydigan moliyaviy mahsulotlarning umumiy ko'rinishi.

Loyihani moliyalashtirish manbalari loyihaning tuzilishiga bog'liq bo'ladi (bu loyiha risklari katta ta'sir ko'rsatadi). Bozorda qurilish xarajatlarini to'lash uchun ko'plab moliyaviy mahsulotlar mavjud. Har bir moliyaviy mahsulotning tannarxi (foiz stavkalari va to'lovlar) aktivning turiga va risk profiliga bog'liq bo'ladi.

Xususiy qarz

Investitsion banklar tomonidan jalb qilingan qarzlilar

Qarzdorlar birinchi navbatda to'lanadi, chunki kapitalning kapitalga nisbatan arzon narxi

Davlat qarzi

Hukumat tomonidan investitsiya banki yoki maslahatchi maslahati bilan olinadigan qarz

Kapitalning eng arzon xarajati, chunki u infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan hukumat homiyligidagi dasturdir.

Капитални moliyalashtirish

Ishlab chiquvchi yoki xususiy sarmoya fondi tomonidan jalb qilingan kapital

Kapitalning eng yuqori qiymati, chunki o'z kapitali oxirgi marta qaytariladi va rentabellik stavkalari investitsiyalarning xavfliligini aks ettirishi kerak.

Капитал bozorlari/Soliq obligatsiyalari

Kapital bozorlari uzoq muddatli qarzlilar va o'z kapitallari savdosi bilan shug'ullanadigan mablag'larni etkazib beruvchilar va mablag'lardan foydalanuvchilardan iborat. Birlamchi bozorlar yangi qimmatli qog'ozlar va obligatsiyalar chiqarish bilan shug'ullanuvchilardan iborat bo'lsa, ikkilamchi bozorlar mavjud qimmatli qog'ozlar bilan savdo qiladi.

Институционал инвесторлар/xususiy joylashtirish

To'g'ridan-to'g'ri institutsional investorlar (asosan sug'urta kompaniyalari) bilan joylashtirilgan xususiy joylashtirish obligatsiyalari. Moliyaviy yechimni tuzilmalashda moslashuvchanlik.

Давлат qarzi

TIFIA

Loyiha kapital xarajatlarining 33% (49%) gacha moliyalashtiradigan USDOT kredit dasturi. Uzoq muddat, asosiy qarz/foiz ta'tillari, subsidiyalangan foiz stavkasi va moslashuvchan to'lov shartlari.

Капитал bozorlari/xususiy faoliyat obligatsiyalari

Transport loyihalarini kapital xarajatlarini moliyalashtirish uchun soliqdan ozod qilingan obligatsiyalarni chiqarishga ruxsat beruvchi federal dastur. Loyiha iqtisodiyoti, kapital bozorlari, kredit reytingi va IRS qoidalariga asoslangan moliyalashtirish shartlari.

Капитални moliyalashtirish

Subordinatsiyalangan qarz

Naqd pul oqimi sharsharasi va tugatish holatida aktivlar yoki daromadlar bo'yicha da'volar bo'yicha boshqa kreditlar yoki qimmatli qog'ozlardan past bo'lgan kredit yoki qimmatli qog'oz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Moliya darslik.
2. DTPI onlayn platformasi
3. Internet tarmog'i.